

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи з дисципліни
«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

УДК 159.923

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Експериментальна психологія» /Укладач: доктор психологічних наук, професор Грибенюк Г.С. – Черкаси: ЧПБ, 2024. – 41 с.

Розробник: Грибенюк Г.С. - професор кафедри психології діяльності в особливих умовах доктор психологічних наук, професор.

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Експериментальна психологія» розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» затвердженої на засіданні кафедри психології діяльності в особливих факультету цивільного захисту (протокол № 12 від 21.06.2024 року).

ЗМІСТ

1. Вибір варіанту курсової роботи (Додаток 2).....	4
2. Зміст завдань курсової роботи (аналіз матеріалів кандидатського дослідження).....	5
Вступ.....	5
Методичні поради щодо аналізу вступу.....	7
Розділ 1. Аналіз впорядкування ознак, їх міри та використаних класифікацій для того, щоб виокремити концептуальні змінні у дослідженні.....	8
Методичні поради щодо аналізу розділу 1.....	11
Розділ 2. Аналіз обґрунтування методів і методик дослідження.....	13
Розділ 3. Аналіз операціональних змінних у дослідженні.....	17
Розділ 4. Аналіз отриманих в експерименті даних, якості їх обробки, використаного статистичного методу перевірки гіпотези залежно від параметрів дослідження.....	21
3. Інформація необхідна для написання вступу, розділів 1 – 4 курсової роботи	26
Вимоги до змісту курсової роботи.....	26
Вступ до курсової роботи.....	26
Розділи курсової роботи.....	27
Вимоги до технічного оформлення курсової роботи.....	30
Структура курсової роботи.....	30
Вимоги до титульного аркушу (Додаток 1).....	31
Вимоги до оформлення змісту.....	31
4. Розподіл балів за виконання завдань курсової роботи.....	32
5. Інформація щодо статусу курсової роботи в навчальному процесі.....	33
Місце курсової роботи за логікою засвоєння освітньої компоненти.....	33
Необхідні компетентності та запрограмовані результати підготовки здобувача..	34
6. Список використаних джерел.....	35
7. Додатки.....	38
Додаток 1.....	38
Додаток 2.....	39

1. Вибір варіанту курсової роботи (Додаток 2)

Курсова робота з дисципліни «Експериментальна психологія» виконується індивідуально кожним здобувачем згідно з графіком навчального процесу.

Варіанти виконання курсової роботи обираються за порядковим номером в журналі навчальних занять від 1 до 24. Для здобувачів, чий номер є 25 і більше, повторюються варіанти з 5 до 10, наприклад: для 25 береться варіант 5, для 27 – 7, для 35 – варіант 5. Здобувачі, номер яких закінчується на 0, виконують завдання № 10.

Перелік варіантів і тем дисертаційних досліджень, матеріал яких є необхідним для написання курсової роботи, наведено у **Додатку 2** Методичних рекомендацій до виконання курсової роботи. Необхідні дисертаційні дослідження можна взяти в електронному вигляді у:

1) Classroom «Експериментальна психологія», на платформі інституту (<https://classroom.google.com/>), куди здобувач заходить самостійно на заняттях чи у зручний для нього час;

2) в електронному каталозі бібліотеки інституту.

Здобувач може вибрати дисертацію не за номером у списку журналу навчальних занять, а з усіх наявних там варіантів, чи інших дисертаційних досліджень поза списком, у випадку, коли у нього є необхідність використати такий матеріал для проведенні власного наукового пошуку та написання кваліфікаційної роботи. На це необхідно отримати згоду викладача, який проводить заняття з дисципліни «Експериментальна психологія» та допоможе використати матеріал у написанні кваліфікаційної роботи.

2. Зміст завдань курсової роботи (аналіз матеріалів кандидатського дослідження)

Необхідно вибрати відповідно до вашого номеру в журналі групи варіант кандидатського дисертаційного дослідження певного автора. Кожному здобувачу надається окремий неповторюваний текст дисертаційного дослідження. Автореферат дослідження можна відшукати в Інтернеті самостійно, у випадку, коли виникне необхідність у матеріалі, що було стиснено для оприлюднення.

Щоб оформити виконання завдання необхідно дати відповідь на кожний із нижченаведених пунктів та підпунктів як на окреме питання. Позначити номери пунктів та назви у власному тексті курсової роботи, зокрема, від «а» до «д» у вступі та від «1.1. до 1.12, 2.1 – 4.3» щодо інших розділів. Написати у такий спосіб назву питання, потім дати на нього відповідь.

Зміст завдань курсової роботи полягає в аналізі розділів дисертаційного дослідження, першим аналізується вступ.

Вступ

Для написання власного варіанту вступу знайдіть у тексті обраного дисертаційного дослідження авторське **обґрунтування теми чи її актуальність, наукову та прикладну**. За ними необхідно виокремити **проблему та тему**, які автор обрав та сформулював. Те, як він сформулював, необхідно проаналізувати: чи є дійсно актуальними проблема і тема? Чи це не так, і автору не варто було розгортати наступну роботу над темою та формулювати і обґрунтовувати **дослідницькі питання** у наступних розділах його роботи? Можливо весь внесок автора в теорію та практику є вигадкою, абстрактними поняттями, які не варто розуміти дослівно? Така собі, наліпка, за якою немає, проблеми і теми – етикетка без товару?

Вам необхідно скласти критичне судження, стосовно того, чи вдалося автору у вступі обґрунтувати проблему і тему дослідження та використаних ним для цього поняттєвих засобів і висновків. Зробити спробу спростувати позиції автора, логічно, – так, мислять в експерименті (питання а – д таблиці А). Довіряйте фактам, проте, – не довіряйте висновкам автора. Ставте під сумнів усі, які уявляєте, елементи вступу, зокрема, чи є **актуальними проблема і тема**? Як виглядає явище психіки у теорії та у житті? Як поділено явище психіки на його проєкції у теорії та прояви у житті? Чи є обґрунтування, зроблені автором, щодо місця у теорії та у житті необхідними і достатніми? Чи зроблено це системно?

Для цього порівнюйте описи у вступі автора, його просування по вступу від думки до думки (від опису до опису) та повороти думок (узагальнення), зроблені автором. Також, порівнюйте, просування в описах і узагальненнях щодо меж явища психіки із двома відомими вам схемами «Цільова перспектива у дослідженні» та «Системний підхід». Робіть з цього висновки та заносьте їх у таблицю А. Схеми допомагають з'ясувати чи є у автора просування до необхідної та достатньої кількості та якості ознак явища психіки та чи зроблено це системно.

Спирайтесь на текст дослідження та схеми, отримані на заняттях, наприклад, «Емпіричне пізнання», «Теоретичне пізнання», які додаються, а також, власний запас допоміжних понять, отриманий впродовж ранішньої підготовки на інших навчальних дисциплінах, зокрема, такі поняття як:

- «параметри особистості – параметри діяльності – фактори ситуації»,
- «вплив ззовні – зміни психіки – самоактивність»,
- «компоненти психіки «інтелект – емоції – воля»,
- «латентні та наявні ознаки явища психіки»,
- «роль для себе, роль для інших», а також, інші.

Висновки оформіть у вигляді відповіді на питання таблиці А.

Таблиця А

Тема дослідження: « _____ »

(назва теми, написати)

№ п / п	Описи та узагальнення, зроблені автором у вступі	Відповідь щодо описів та узагальнень у вступі		
		Позиція автора:		Не згоден, з позицією, в чому?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для обґрунтування?	Чи є системним підхід?	
а	Актуальність теми			
	– наукова			
	– прикладна			
б	Підібрані методологічні знання, щоб розкрити межі явища психіки:			
	– філософські,			
	– системні, – конкретно-наукові			
в	Підібрані методи емпіричного пізнання явища психіки за схемою «Емпіричне пізнання»			
г	Підібрані форми та методи теоретичного пізнання явища психіки за схемою «Теоретичне пізнання»			
д	Сформульований «об'єкт – предмет» дослідження			
	– об'єкт			
	– предмет			
е	Збіг сформульованих завдань та висновків			
	– мети і завдань			
	– завдань з висновками у підрозділах			
	– завдань з висновками у розділах			
ж	Які концептуальні змінні можна			

	визначити виходячи із теми та змісту на початку дослідження? Напишіть їх.		
д	Власні висновки щодо спрямованості дослідження. Напишіть їх.		

Методичні поради щодо аналізу вступу

За назвою проблеми, теми та її обґрунтуванням, а також, сторінки «Зміст» у дослідженні, яка є коротким описом всього дослідження, – складіть для себе картину явища психіки, яке досліджується, зрозумійте його межі, завдяки використаним автором поняттям, уявіть собі їх проекції в теорію та на практику – те, що зветься, «обсяг і зміст» ключових понять дослідження.

В чому є відмінності щодо актуальності теми для теорії та практики? Якою є актуальність теоретична та прикладна? Порівняйте твердження, зроблені для обґрунтування теми у дослідженні, з ознаками явища, які відомі Вам з власного досвіду, вивчених навчальних дисциплін, художньої літератури, обговорень в Інтернеті, інших джерел. Віднайдіть подумки емпіричні події, ситуації, обставини, факти, умови, які спростовують те, що обґрунтовується в темі дослідження. Постарайтесь залучити до аналізу якомога більший обсяг і зміст матеріалу

Чи є підстави вважати тему не актуальною? Зробити висновок, як цього вимагають стандарти наукового методу можливо, зокрема: у зв'язку тим, що вами виявлені факти чи події, які спростовують позицію автора щодо актуальності проблеми і теми. Висновки оформити у вигляді власної позиції щодо актуальності досліджуваного явища. В її обґрунтуванні спирайтесь на факти та підкріплюйте думками авторитетів чи експертів з цього питання.

Які концептуальні змінні можна визначити виходячи із теми та змісту на початку дослідження? Тема та зміст, сформульовані автором на початку дослідження, дають можливість лише назвати концептуальні змінні як певне ціле та його частки. Потім, у дослідницьких питаннях, такий поділ автор обґрунтовує. Напишіть їх.

Як перевірити, якою мірою завдання у дослідженні збігаються з висновками до розділів та загальними висновками. В чому немає збігу? Візьміть завдання з тексту дослідження. Порівняйте їх із висновками до розділів та загальними висновками у дослідженні. Порівнюйте викладений зміст, кількість тверджень та висновків, їх відповідність. Ви зможете зробити висновок щодо того чи досягнута мета дослідження.

Як зробити власні висновки щодо спрямованості дослідження? Порівняйте судження, взяті Вами, у завданнях дослідження з поняттями, які містить схема «Цільова перспектива у дослідженні», зокрема: «опис – узагальнення – пояснення прогнозування – управління». Висновки занесіть у таблицю А.

Розділ 1. Аналіз впорядкування ознак, їх міри та використаних класифікацій для того, щоб виокремити концептуальні змінні у дослідженні

У *першому* розділі курсової роботи дайте відповідь на питання таблиці 1.

Питання 1.1. – 1.12. Вам необхідно скласти критичне судження, стосовно того, чи вдалося автору у розділі 1 побудувати теоретичну модель явища психіки для експерименту. Чи використав він для цього необхідну та достатню кількість поняттєвих засобів та їх ознак? Чи правильно зробив висновки в описах і узагальненнях, які навів у тексті роботи? Чи розкривають описи та узагальнення явище психіки системно? (Таблиця 1, питання 1.1. – 1.12).

Необхідно зробити спробу спростувати позиції автора, логічно, – так, мислять в експерименті, для пошуку меж концептуальних знань щодо явища психіки, яке досліджується з тим, щоб потім виокремити концептуальні змінні для експерименту.

Довіряйте фактам, проте, – не довіряйте висновкам автора. Ставте під сумнів всі, які уявляєте, елементи теоретичного дослідження. Зокрема, чи є необхідною і достатньою кожна із сформульованих автором думок (описів) та поворотів думок (узагальнень) для того, щоб розкрити межі явища психіки? Чи зроблено це системно?

Для цього порівнюйте описи у розділі 1 автора, його просування по розділу від думки до думки (від опису до опису) та повороти думок (узагальнення), зроблені автором. Також, порівнюйте, просування в описах і узагальненнях щодо меж явища психіки із двома відомими вам схемами «Цільова перспектива у дослідженні» та «Системний підхід». Робіть з цього висновки та заносьте їх у таблицю 1 (питання 1.1 – 1.12). Схеми допомагають з'ясувати чи є у автора просування до необхідної та достатньої кількості та якості ознак явища психіки та чи зроблено це системно.

Спірайтесь на текст дослідження та схеми, отримані на заняттях, наприклад, «Теоретичне пізнання», яка додається, а також, запас понять, засвоєний раніше, на інших навчальних дисциплінах, зокрема, використовуйте для аналізу такі поняття як:

- «параметри особистості – параметри діяльності – фактори ситуації»,
- «вплив ззовні – зміни психіки – самоактивність»,
- «компоненти психіки «інтелект – емоції – воля»,
- «латентні та наявні ознаки явища психіки»,
- «роль для себе, роль для інших», а також, інші.

Висновки оформіть у вигляді відповіді на питання таблиці 1.

Тема дослідження: « _____ »

(назва теми, написати)

№ п/п	Описи та узагальнення, зроблені автором у розділі 1	Відповідь щодо описів та узагальнень у розділі 1		
		Позиція автора:		Не згоден, з позицією, в чому?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для опису частки явища?	Чи є системним підхід?	
1.1.	Спростуйте, що описи та узагальнення у тексті підрозділу 1.1. є:			
	1) необхідними і достатніми,			
	2) системними			
	– опис (про що була думка)			
	– узагальнення (поворот думки)			
1.2.	Спростуйте, що описи та узагальнення у тексті підрозділу 1.2. є:			
	1) необхідними і достатніми,			
	2) системними			
	– опис (думка)			
	– узагальнення (поворот думки)			
1.3.	Спростуйте, що описи та узагальнення у тексті підрозділу 1.3. є:			
	1) необхідними і достатніми,			
	2) системними			
	– опис (думка)			
	– узагальнення (поворот думки)			
1.4.	Спростуйте, що описи та узагальнення у тексті підрозділу 1.4. є:			
	1) необхідними і достатніми,			
	2) системними			
	– опис (думка)			
	– узагальнення (поворот думки)			
1.5.	Чи дозволяє використаний автором поділ на частки, через описи та узагальнення, охопити межі явища психіки?			

1.6.	Виберіть за текстом теоретичної частині найбільш вдалі, з вашої точки зору, описи концептуальної змінної або її частки		
	1. ...		
	2. ...		
	3.		
	Назвіть їх параметри та показники у теоретичній моделі Спростуйте, що взяті Вами описи є системними		
17.	Доведіть, що судження автора щодо концептуальної змінної або її частки відбуваються за логікою схеми «Цільова перспектива дослідження»: опис – узагальнення – пояснення – прогнозування - управління		
1.8.	Чи є кількість та якість концептуальних змінних у дослідженні необхідною та достатньою для упорядкування та класифікації ознак явища психіки, яке досліджує автор? Спростуйте це.		

Питання 1.9. – 1.12. курсової роботи є питаннями підвищеної складності та готовності здобувача до творчого використання отриманих знань.

1.9. Розкрийте, які ознаки відносяться до змісту явища, його вияву та усвідомлення суб'єктом в теоретичній та емпіричній моделях (дескриптивне, експресивне та комунікативне відношення)?

Зрозумійте, за текстом дослідження яке явище автор досліджує. Висновки оформіть у вигляді таблиці 1.8.

Таблиця 1.8

Тема: «...» (написати)

Явище та його аспекти	Ознаки	
	теоретична модель	емпірична модель
1) Зміст		
2) Вияв		
3) Усвідомлення		

1.10. Дайте власний варіант плану за яким можна зробити теоретичні та емпіричні описи явища та його характеристики. Як це змінить назву теми? Назвіть до якої теоретичної та емпіричної моделі явища можна прийти?

1.11. Розкрийте зміст та обсяг знань в межах теми дослідження, які на Вашу думку, найбільш перспективні для дослідника? Обґрунтуйте чому. Попробуйте сформулювати тему нового дослідження.

1.12. Зробіть оцінку наявності чи відсутності у тексті дисертації текстових запозичень. Для цього оцініть як посилання на джерело у тексті збігаються з їх переліком у списку використаних джерел.

Методичні поради щодо аналізу розділу 1.

У *першому* розділі курсової роботи розкрийте те, як автор дослідження, стверджуючи свою тему, провів процес впорядкування та класифікації ознак і привів їх до необхідної та достатньої кількості у теоретичній моделі явища, яке досліджувалось. Автор формулював та переформулював зміст дослідницьких питань за темою з тим, щоб визначити і назвати межі теоретичної моделі та її часток або, що те саме, назвати концептуальні змінні та їх межі. Чи достатньо повно автор підібрав і скомпонував ці ознаки? Нагадаємо, що межі проходять через ознаки змісту та обсягу понять використаних у теоретичній моделі. Ознаки є цеглинками у судженнях автора, який прагне зробити системними описи явища і підібрати їх необхідну кількість у концептуальних змінних, відповідно аналіз ознак ведеться у двох напрямках їх змісту та обсягу.

Вам необхідно зробити те, що робив автор дослідження, а саме: уявляти картину явища та порівнювати цей образ з тими найменуваннями (формулюваннями, твердженнями), які автор зробив щодо явища, зокрема, у темі, завданнях, обґрунтуванні теми, в об'єкті, предметі дослідження, у дослідницьких питаннях першого розділу.

Щоб самому повно уявляти явище та його межі необхідно поставити перед собою питання про те, де, коли, ви відчували, бачили його прояви, наприклад щоденно, чи у власному досвіді, або з тим же питанням проаналізувати досвід інших, чи літературні джерела. Проведений пошук дасть можливість побачити прояви та зрозуміти картину явища.

Спочатку підбираються факти, які можуть спростувати як безпідставну чи неактуальну тему, робиться висновок щодо обґрунтованості, чи ні теми. Потім, картина явища порівнюється з найменуванням теми, з'являється об'єкт і предмет дослідження як вихідні межі явища. Наступний крок – робляться описи явища у дослідницьких питаннях першого розділу дослідження. Кількість описів чи характеристик різних боків явища, наприклад форми, змісту, сутності, динаміки береться такою, щоб була підібрана необхідна і достатня кількість ознак, що розкривають явище. Це дає можливість побачити, чи всі прояви попадають в межі заявленої теми і чи вірно сформульовано та розкрито питання. Якщо не вірно, то науковий метод вимагає критичності та спростування написаного і встановлення необхідних меж.

На підтвердження, того, що ви розглядаєте саме те явище, що і автор, зробіть опис конкретної ситуації, де на вашу думку, явище психіки, яке досліджував автор, мало прояв. Виходьте з власного досвіду, спостережень, особистого контакту з подібним явищем чи читання літератури за темою, близькості подібних проявів у інших явищ чи інших джерел. Чим детальнішим буде такий опис, тим більше конкретних ознак явища ви зможете тримати в полі зору та передати в описі.

Конкретні власні ознаки явища необхідно уявляти, щоб порівняти їх з описами явища психіки, яке дав автор кандидатської роботи. Можливі збіги в ознаках чи розбіжності щодо явища психіки у вас та автора роботи. Це дає матеріал для власних висновків щодо повноти, достовірності та системності описів явища автором, а також, теперішнім станом і межами серед інших явищ психіки, розподілу в часі, просторі, його належності конкретному суб'єкту. Можливо з часом явище змінилось, можливо в його межі автором роботи підібрано не достатню кількість ознак, ознаки підібрано не якісно чи вони вигадані і не мають вияву в дійсності. У вас є шанс це довести, чого вимагає науковий метод. Не варто формулювати власні враження розмитими загальними твердженнями, вони не продуктивні у науковому пошуку та підтвердженні чи спростуванні позицій автора дослідження.

Потім, необхідно виокремити концептуальні змінні, які автор використав для того, щоб експериментувати з явищем психіки. Автором зроблені описи цих змінних, для того, щоб розкрити заявлену назву теми.

Як зробити власні висновки щодо системності концептуальних змінних у дослідженні? Порівняйте судження, взяті Вами, щодо них з поняттями, які містить схема «Системний підхід у дослідженні», зокрема: «підсистеми – цільова – управління – функціонування – забезпечення». Висновки занесіть у таблицю 1.

Розділ 2. Аналіз обґрунтування методів і методик дослідження

У другому розділі курсової роботи необхідно дати відповідь на питання таблиці 2.

Питання 2.1. – 2.9. Вам необхідно скласти критичне судження, стосовно того, чи вдалося автору у розділі 2 підібрати діагностичні методики. Як концептуальна модель, зроблена у розділі 1 збігається з діагностичними методиками розділу 2 та структурою явища психіки, яке автор хотів би змоделювати? Чи дозволяють діагностичні методики, підібрані автором, охопити досліджуване явище психіки необхідною та достатньою кількістю концептуальних та операціональних ознак?

Необхідно дати відповідь на кожен із пунктів і підпунктів таблиць 2.1 – 2.9, з позначенням їх номерів у тексті курсової роботи, зокрема, від 2.1. до 2.11.

Таблиця 2.1

Тема дослідження: « _____ »

(назва теми, написати)

№ п/п	Поділ на діагностичні методики, їх підбір, зроблені автором у розділі 2	Відповідь щодо описів та узагальнень у діагностичних методиках розділу 2		
		Позиція автора:		Не згоден, з позицією, в чому?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для опису часток явища?	Чи є збігається із структурою явища психіки, яке автор хотів би змоделювати?	
2.1.	Яку структуру розпізнає автор за допомогою кожної діагностичної методики			
	Чи збігається ця структура з частиною структури явища психіки, яке автор хотів би змоделювати?			

2.2. Знайдіть в тексті дослідження **методи теоретичного дослідження**. Порівняйте характеристику методів дослідження або форм і методів **теоретичного** пізнання, зроблену в дослідженні зі схемою «Теоретичне пізнання», яка вивчалась Вами. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Тема дослідження: « _____ »
(назва теми, написати)

№ п/п	Вибір методів теоретичного дослідження, зроблений автором	Вибір методів теоретичного дослідження		Не згоден, з позицією, в чому?
		Позиція автора:		
		Чи є необхідною та достатньою кількістю методів для опису часток явища?	Чи дозволяє вибір методів розкрити структуру явища психіки, яке автор хотів би змоделювати?	
	Методи теоретичного пізнання			
1.				
2.				
3.				

2.3. Знайдіть у дослідженні **обґрунтування методів і методик дослідження**. Порівняйте характеристику методів емпіричного пізнання, зроблену в дослідженні зі схемою «Теоретичне пізнання», яка вивчалась Вами.

В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 2.3:

Таблиця 2.3

Тема дослідження: « _____ »
(назва теми, написати)

№ п/п	Вибір методів емпіричного дослідження, зроблений автором	Вибір методів емпіричного дослідження		Не згоден, з позицією, в чому?
		Позиція автора:		
		Чи є необхідною та достатньою кількістю методів для опису часток явища?	Чи дозволяє вибір методів розкрити структуру явища психіки, яке автор хотів би змоделювати?	
	Методи емпіричного пізнання			
1.				
2.				
3.	Чому використано той або інший метод дослідження			

(форму пізнання)?		
-------------------	--	--

- 2.4. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором методів для упорядкування та класифікації концептуальних змінних у розкритті теми. У відповіді на це питання спирайтесь на текст дослідження.
- 2.5. Чому використано той або інший емпіричний метод дослідження (метод пізнання)? Чим це було корисним автору у розпізнаванні явища та фіксації необхідних його ознак діагностичними методиками? Дайте конкретну відповідь по кожній діагностичній методиці.
- 2.6. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором емпіричних методів та діагностичних методик для визначення:
а) операціональних змінних, б) ідентифікації, в) оцінки, г) вимірювання параметрів явища за темою дослідження. У відповіді на це питання спирайтесь на текст дослідження.
- 2.7. Виберіть у тексті дослідження психодіагностичні методики, які дають змогу автору дослідити явище. Запишіть їх назви у правому стовпчику таблиці 2.7. В чому збігаються методики та параметри: особистості, діяльності, ситуації? Порівняйте. Зробіть висновки щодо повноти охоплення методиками заявленого у темі концепту явища.

Таблиця 2.7.

Параметри особистості, діяльності, ситуації та назви методик

Параметри особистості, діяльності, ситуації / Відмінності	Назви психодіагностичних методик
1.	
2.	
3.	
4.	

- 2.8. Порівняйте ознаки, які є у явища та у змісті вибраної Вами методики. В чому є відмінності? Запишіть їх у таблицю. Дайте відповідь на питання таблиці.

Таблиця 2.8

Тема « _____ » (написати)

Процес психологічної діагностики	Методика
Що оцінюється?	1. ... 2. ... 3. ....
Що вимірюється? Назвіть показники та діапазон значень.	1. ... 2. ... 3. ....
Що класифікується?	1. ... 2. ... 3. ....

Які психологічні особливості особистості?	1. ... 2. ... 3.....
Які психофізіологічні особливості особистості?	1. ... 2. ... 3.....

2.9. Зрозумійте, із залученням яких факторів психолог може зробити висновок (діагноз) в кінці діагностичного процесу про наявність і перебіг явища, якщо буде користуватись методикою. Порівняйте зміст методики із ознаками висновку (діагнозу) та його рівнів. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 2.9:

Таблиця 2.9

Методика: « ... » (написати)

У висновку зважено на:	
1) особливості явища;	
2) причини виникнення явища;	
3) колективно-груповий фактор;	
4) фактори культури та влади;	

Додається:

Рівні постановки психосоціального діагнозу:

1) симптоматичний або емпіричний діагноз констатує наявність певних особливостей чи симптомів (є діагнозом ненауковим);

2) етіологічний діагноз, який враховує наявність не лише певних соціальних, психологічних чи психофізіологічних особливостей, а й причини їх виникнення;

3) типологічний діагноз, який визначає місце і значення отриманих даних у цілісній картині певної соціальної організованості людини (група, колектив, спільнота) переважно у вигляді психосоціального портрета.

4) соціально-культурно-психологічний або мета системний діагноз, котрий описує конкретний соціальний об'єкт дослідження в культурно-історичному контексті, а відтак і його життєдіяльність у певному соціумі.

Розділ 3. Аналіз операціональних змінних у дослідженні

У *третьому* розділі курсової роботи необхідно дати відповідь на питання 3.1.–3.3.

Питання 3.1. – 3.3. Вам необхідно скласти критичне судження, стосовно того, чи вдалося автору у розділі 3 побудувати операціональну модель явища психіки для експерименту. Оцінити поділ на частки операціональної моделі, зроблені автором у розділі 3

Необхідно оцінити якість та кількість підбраних у дослідженні операціональних змінних, дати відповідь на кожен із пунктів і підпунктів, з позначенням їх номерів у тексті курсової роботи, зокрема, від 3.1. до 3.3:

3.1. Виберіть за текстом наявні у емпіричній частині дослідження операціональні змінні (ознаки). Запишіть їх у таблицю 3.1. Дайте відповідь на питання таблиці.

Таблиця 3.1

Тема: « _____ »

№ п/п	Поділ на операціональні змінні (ознаки), зроблений автором	Відповідь щодо поділу на операціональні змінні		
		Версія автора дослідження:		Власна пропозиція щодо можливих змінних?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю операціональних змінних для вимірювання психологічного явища? Обґрунтуйте.	Чи є збігається із структурою явища психіки, яке автор хотів би змоделювати?	
1.	Виберіть операціональні змінні			
	1.			
	2.			
	3.			
2.	Назвіть їх показники та діапазон значень			

3.2. Виберіть у тексті емпіричній частині дослідження найбільш вдалі з вашої точки зору описи, зроблені автором дослідження щодо операціональних змінних. Доведіть, що взяті Вами описи є:

– системними,

– судження відбуваються за логікою схеми «Цільова перспектива дослідження». Висновки оформіть у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Тема: «...»

»

№ п/п	Описи та узагальнення, зроблені автором	Відповідь щодо описів та узагальнень		
		Позиція автора:		Не згоден, з позицією, в чому?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю методів для опису часток явища?	Чи є системним підхід?	
1.	Опис			
2.	Узагальнення			
3.	Пояснення			
4.	Прогнозування			
5.	Управління			

3.3. Порівняйте елементи **схеми проведення експерименту** в дослідженні з елементами схеми проведення експерименту, які вивчались Вами на заняттях (рис.1). В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 3.3

Таблиця 3.3

№ п/п	Елементи схеми проведення експерименту у автора	Відповідь щодо елементів схеми проведення експерименту		
		Позиція автора:		Не згоден, з позицією, в чому?
		Чи є необхідним та достатнім?	Чи є системним підхід?	
1.	Спосіб вирівнювання ознак в експериментальній та контрольній групах			
2.	Способи впливу на експериментальну групу (на параметри явища психіки)			
3.	Що вимірювалось?			
4.	Що порівнювалось і з чим в отриманих експериментатором даних?			

Якщо, не віднайшли відповідь у тексті дослідження, то, подумайте, як би Ви, замість автора дослідження, організували контрольований вплив (експеримент). Чи можна замінити його емпіричним вивченням? Обґрунтуйте власні думки.

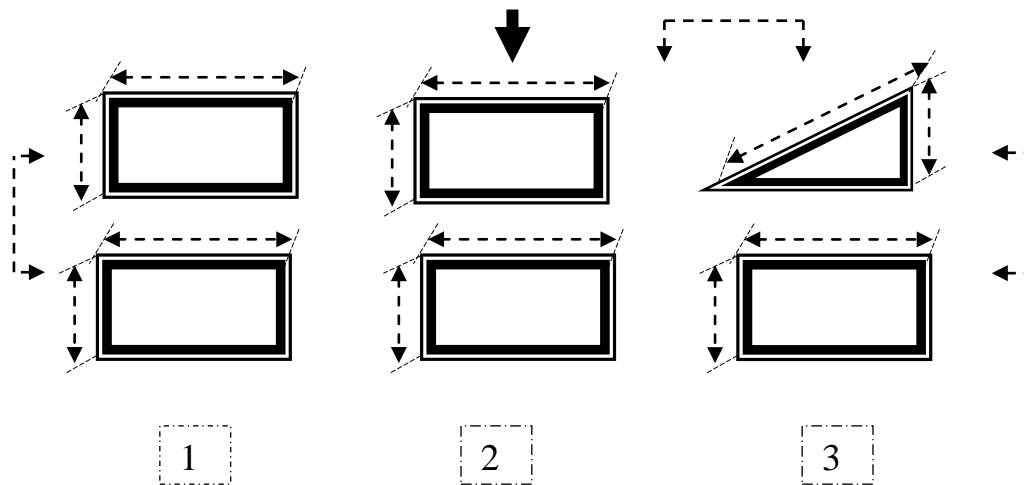

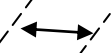

Рис. 1. Схема проведення експерименту, де позначено:

-
 – явище психіки на початку, під впливом та наприкінці експерименту, воно змінює ознаки (показники) власних параметрів;
-
 – вимір показників у параметрах явища психіки
- 1, 2, 3 – послідовність дій експериментатора:
- 1 – вирівнювання ознак в експериментальній та контрольній групах,
  - 2 – вплив на параметри явища психіки,
  - 3 – порівняння отриманих даних.
-
 – розумові дії експериментатора, зокрема, порівняння.

Розділ 4. Аналіз отриманих в експерименті даних, якості їх обробки, використаного статистичного методу перевірки гіпотези залежно від параметрів дослідження

У четвертому розділі курсової роботи необхідно дати відповідь на питання 4.1. – 4.6.

Питання 4.1. – 4.6. Вам необхідно скласти критичне судження, стосовно того, чи вдалося автору у розділі 4 провести аналіз отриманих в експерименті даних, їх обробку, зокрема:

- визначення незалежної та залежної змінних (табл.4.1),
- вибір шкали вимірювання та статистичного критерію (табл.4.2),
- аналіз використаного експериментального плану (дизайну) дослідження(табл.4.3),
- аналіз чи були уточнені необхідні умови, для того, щоб застосувати вибраний статистичний критерій (табл.4.4),
- аналіз сформульованої автором статистичної гіпотези (табл.4.5),
- аналіз джерел для проведення процедури підрахунку значення критерію (табл.4.6).

Необхідно оцінити якість отриманих в експерименті даних, їх обробки, дати відповідь на кожен із пунктів і підпунктів, з позначенням їх номерів у тексті курсової роботи, зокрема, від 4.1. до 4.6:

4.1. Проведіть визначення незалежної та залежної змінних, зроблених автором у дослідженні. Зробіть власний висновок щодо визначення змінних автором та оформіть його у вигляді таблиці 4.1:

Таблиця 4.1

Тема дослідження: « _____ »

(назва теми, написати)

№ п/п	Поділ на незалежну та залежну змінні, зроблений автором	Відповідь щодо поділу на незалежну та залежну змінні		
		Версія автора дослідження:		Власна пропозиція щодо можливих змінних?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для поділу та його описів?	Чи є збігається із структурою явища психіки, яке автор хотів би змодельовати?	
1.	незалежна змінна			
2.	залежна змінна			

4.2. Проведіть аналіз використаних для обробки даних шкали вимірювання та статистичного критерію

Зробіть власний висновок щодо визначених автором шкали вимірювання та статистичного критерію. Оформіть його у вигляді таблиці 4.2:

Таблиця 4.2

Тема дослідження: « _____ »

(назва теми, написати)

№ п/п	Вибір шкали вимірювання та статистичного критерію, зроблений автором	Відповідь щодо вибору шкали вимірювання та статистичного критерію		
		Версія автора дослідження:		Власна пропозиція щодо можливого вибору?
		Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для вибору та його описів?	Чи є збігається зі змінними, які автор визначив?	
1.	шкала вимірювання			
2.	тип критерію			

4.3. Проведіть аналіз використаного експериментального плану (дизайну) дослідження

Необхідно проаналізувати вибірку: кількість груп в експериментальному дослідженні та розпізнати характер цих груп (співвіднесені чи неспіввіднесені) у виконаному експерименті з тим, щоб визначити необхідний статистичний критерій.

Зробіть власний висновок щодо використаного експериментального плану та оформіть його у вигляді таблиці 4.3:

Таблиця 4.3

Тема: «

...» (написати)

№ п/п	Вибір експериментального плану, зроблений автором	Відповідь щодо вибору експериментального плану	
		Версія автора дослідження: Чи є необхідною та достатньою кількістю ознак для вибору?	Власна пропозиція щодо можливого статистичного критерію?
1.	кількість груп		
2.	співвіднесені (залежні): – повторні виміри, природні зв'язки, побудова експериментальної та контрольної груп, корельовані пари чи групи тощо)		
3.	Не співвіднесені (незалежні): – стать, вік, місце роботи тощо		

4.4. Проведіть аналіз того, чи були уточнені автором під час обробки даних експерименту, необхідні умови, для того, щоб застосувати вибраний статистичний критерій.

Зробіть власний висновок, щодо того, чи автор уточнив умови, необхідні, для застосування вибраного критерію. Оформіть його у вигляді таблиці 4.4.

Таблиця 4.4

Тема: « ...» (написати)

	Умови, використання критеріїв	Версія автора дослідження		Власна версія
		непараметричні	параметричні	
1.	Залежна змінна виміряна в шкалі найменувань чи у порядковій шкалі?	(написати «так» чи «ні»)	(написати «так» чи «ні»)	
2.	Є підстави вважати, що розподіл значень фактору в популяції не відповідає нормальному закону?			
3.	Незначна кількість досліджуваних в експериментальній вибірці?			
4.	Залежна змінна виміряна в шкалі інтервалів чи шкалі відношень?			
5.	Розподіл значень фактору в популяції відповідає нормальному закону, це можна перевірити за допомогою критерію? Якого? Наприклад, Колмогорова – Смірнова?			
6.	Кількість досліджуваних в експериментальній вибірці є достатньо великою?			

4.5. Сформулюйте статистичну гіпотезу як її сформулював автор дослідження. Зробіть це власноруч та оформіть його у вигляді таблиці 4.5.

Таблиця 4.5

Тема: « ...» (написати)

	Умови, використання критеріїв	Версія автора дослідження	Власна версія
1.	Нульова (H_0):	(написати)	
2.	Альтернативна (H_1)		

4.6. Де взяти інформацію щодо процедури підрахунку значення критерію? Відповідь оформіть його у вигляді таблиці 4.6.

Таблиця 4.6

Тема: « ...» (написати)

	Конкретне посилання на джерело (сайт, посібник тощо)	Версія автора дослідження	Власна версія
1.			
2.			

3. Інформація необхідна для написання вступу, розділів 1 – 4 курсової роботи

Вимоги до змісту курсової роботи

Вступ до курсової роботи

У вступі дається оцінка того, якою мірою проблема розроблена у науковому та практичному відношенні, який стан цієї розробки. Проблема тематизується у чітко сформульовану назву з обґрунтуванням необхідності теми чи її актуальності. Остання означає, що необхідно розкрити чим розробка тема важлива для теорії чи практики. Для цього автор робив огляд літератури і попередніх досліджень з цієї чи суміжної проблематики. Здобувачу необхідно зрозуміти наскільки повно та якісно це зроблено автором.

Робиться короткий, в одне речення, опис того, що вже зроблене за напрямком теми, а також, залишилось не розкритим і цікавим. У чому є необхідність до розв'язання, проте, бракує певної визначеності та знань, як це робити. Сучасні психологічні знання та психологізацію необхідно вносити в різні сфери та значне коло питань навкруги, які чекають на свою тему.

Здобувачу необхідно зрозуміти в чому полягає проблема дослідження, з яким він працює, бути критичним та зробити спробу підібрати факти для того, щоб спростувати необхідність дослідження теми. Якщо це йому вдалося, то оформити власне судження у вступі до курсової роботи. Якщо не вдається підібрати такі факти, то необхідно викласти власні міркування щодо актуальності теми.

За «проблемою – темою» дослідження визначаються його об'єкт і предмет.

Об'єкт дослідження – процес або явище, певне ціле, до якого входить предмет дослідження. *Предмет* – частина об'єкту, що знаходиться в його межах і конкретизує проблему до теми, яка заявлена в роботі. Правильне формулювання об'єкту і предмету дозволяє досліднику чітко їх найменувати і тим самим визначити межі ознак в поняттях, теоретичних конструктах, діагностичних методиках, необхідних йому у дослідженні. Дослідник може сказати «ні», тому, що виходить за межі предмету дослідження, він сам їх визначив і найменування предмету дослідження дає можливість попередньо сказати про цеглинка-ознаки необхідні та достатні у дослідженні.

У вступі може бути сформульована гіпотеза дослідження. *Гіпотеза* – це припущення стосовно того, чим явище психіки є та як виявляють себе його ознаки у взаємодії з іншими явищами психіки чи предметним світом, це попереднє пояснення суб'єктивного та суб'єктного., Після приписування поняттям чисел, гіпотеза формулюється як статистична і набуває математичного вигляду, зокрема, того, як зсунулись значення притаманні явищу, чи різниці у значеннях.

На основі сформульованої проблеми – теми, визначення об'єкту і предмету дослідження встановлюється мета і завдання дослідження. *Мета* – це уявлення про результат, який необхідно досягнути в процесі дослідження, максимально стисло і чітко сформульований. Вона розгортається і конкретизується у завданнях, які є описом етапів та проміжних результатів її досягнення.

Наступною є одиниця дослідження *методологічні основи і методи* дослідження, де наводяться назви теорій і концепцій, на які спиралась у дослідженні та використані методи (мінімум 3 психодіагностичні методики).

Вказується спосіб обробки даних математичними методами, їх призначення, наприклад, виявити кореляцію, виділити розбіжності тощо.

Характеристика вибірки – кількість учасників, їх вік, стать, освіта та ін. значимі у дослідженні характеристики. Установа, на базі якої проводилося дослідження.

Бажаним є визначення *новизни дослідження*, яка визначається відсутністю аналогічних досліджень, новизною теми, методичного рішення, оригінальністю постановки завдання, мети, гіпотези.

Розділи курсової роботи

Основна частина курсової роботи складається з чотирьох розділів, кожен з яких поділений на пункти і підпункти необхідні здобувачу для того, щоб повторно дослідити чи виконані в повному обсязі завдання дослідження та чи відповідають вони зробленим автором висновкам. Формулювання здобувачем власних відповідей на пункти і підпункти має бути чітким, послідовним і розкривати результати власного аналізу змісту авторського дослідження.

Завдання першого розділу дозволяють розглянути необхідну та достатню кількість ознак у концептуальних змінних чи теоретичній моделі аналізованого дослідження. Автор проведеного дослідження, яке взято здобувачем на розгляд, викладає теоретичні основи чи коротку історію питання; виявляє невирішені, та недостатньо вивчені проблеми або ті, які необхідно вирішувати. Здобувач, у свою чергу, розглядає те, якою мірою автору вдалося підібрати ознаки у теоретичну модель явища психіки. Чи вдалося повною мірою визначити межі концептуальних змінних. і виконати таку умову, щоб була висвітлена необхідна та достатня кількість ознак. на шляху до того, щоб суті досліджуваної проблеми, у проведенні аналізу різних підходів до її вирішення. Він проводить критичний аналіз та викладає власну позицію.

Здобувачем обґрунтовується наявність чи недостатність ознак, понять, суджень, суперечливого або пропущеного психологічного знання в існуючому авторському дослідженні щодо певної теоретичної чи практичної частини теми. Обґрунтування проводиться з висновками, як проблема, постановлена автором, на основі якої проводився підбір необхідної та достатньої кількості ознак, – розкрита, повно чи ні. Чи вдалося автору її викласти, чи не залишилось невизначених в межах теми питань. Як автору вдалося, для того, щоб здолати невизначеність, просунутись на шляху: «описи явища – узагальнення – пояснення – прогнозування – управління», тобто дотриматись цільової перспективи дослідження. Якою мірою зроблені ним для розкриття теми описи є системними та допомагають здолати невизначеність проблеми? Чи повно розкриті фактори та автору вдалося назвати і деталізувати механізм вирішення проблеми? Якою мірою, як вдало та чи без текстових запозичень автор дослідження спирався на попередній аналіз існуючих літературних джерел?

В *другому* розділі курсової роботи здобувач аналізує те, як автору дослідження вдалося обґрунтувати методи та методики дослідження, тобто використати їх за стандартами наукового методу як інструмент пізнання. Методи дослідження чітко розписуються, не загальними фразами, а, які методи і як саме використовувалися для даного дослідження; тобто розкрити сам механізм проведення дослідження – яким чином було отримано його результати.

Розкрити наскільки повно та обґрунтовано автором зроблені описи:

- вибірки досліджуваних (стать, вік, соціально-демографічні характеристики), місце дослідження;
- методик дослідження, які може включати описи методу дослідження, типу і схему експерименту, характеристик конкретних психодіагностичних методик.

У *третьому* розділі курсової роботи необхідно оцінити якість та кількість підібраних у авторському дослідженні операціональних змінних на основі поставлених перед здобувачем завдань. Цей розділ показує вміння здобувача планувати і проводити експериментальне дослідження.

У *четвертому* розділі курсової роботи необхідно провести повторний аналіз отриманих в експерименті даних, їх обробку, зокрема, вибір статистичного методу перевірки гіпотези залежно від параметрів дослідження.

Здобувачем даються відповіді на поставлені у курсовій роботі запитання. У відповіді на них проводиться всебічний і об'єктивний аналіз та інтерпретація отриманих у кандидатському дослідженні результатів на підставі даних наведених у таблицях, графіках, малюнках, математичних розрахунках. Відповідь повинна доводити достовірність чи не достовірність отриманих в ході експерименту даних та демонструвати на що спирається здобувач у власних висновках.

У «Висновках» до курсової роботи у стислій формі викладаються результати проведеного повторного вивчення авторського кандидатського дослідження, перераховуються власні висновки по кожному з чотирьох розділів курсової роботи. Здобувач робить опис змісту і результатів власних дій зроблених в межах завдань у розділах. Він формулює обґрунтовані твердження щодо аналізу авторського дослідження, дає оцінку отриманим результатам. Об'єм висновків не повинен перевищувати сторінки тексту.

Список використаних джерел є переліком літератури використаної в процесі підготовки курсової роботи. Її необхідно опрацювати та внести в перелік із 25-30 найменувань. Цей список показує обізнаність здобувача в наявній літературі за темою та слугує в оцінюванні того чи є в тексті запозичення без посилання на джерело чи немає. Перелік літературі у списку та в тексті мають збігатися, відповідати дослідницьким питанням. Якщо в тексті немає квадратних дужечок і в них відповідного посилання на джерело, то текст вважається зробленим автором. До списку не включаються ті джерела, які не були використані здобувачем, на які немає посилань в тексті.

Список використаних джерел складається в алфавітному порядку, спочатку література українською мовою, потім іноземною або в порядку цитування в тексті (посилання на джерело).

Цитати наводять у лапках з обов'язковим посиланням. Посилання оформляються таким чином:

[3, с. 26], де 3 – номер джерела в списку літератури, 26 – номер сторінки, на якій розміщений процитований текст (якщо є пряме (дослівне) цитування).

[3], де 3 – номер джерела в списку літератури (якщо нема дослівного цитування).

Бібліографічний список має бути складений відповідно до певних вимог. Приклади оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел

1. Антоненко О. Структура готовності вчителя фізичного виховання до інноваційної навчальної діяльності / О. Антоненко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 2. – С. 120–122.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» // «Голос України», 6 серпня 2014 р.
4. Кравчук Т. М. Педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищих педагогічних закладах України (20–80 рр. ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуттє наук. ступенє канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історіє педагогіки» / Тетєна Миколаївна Кравчук. – Харків, 2004. – 20 с.
5. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-е вид., допов. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.

Вимоги до технічного оформлення курсової роботи

Правильне оформлення роботи є не лише питанням формальним. Не красота оформлення як така, а й технічний рівень, пізнавальні можливості, технічна культура виконання текстового документу відповідно до вимог державних стандартів.

Структура курсової роботи

Курсова робота повинна мати такі обов'язкові елементи у наступній послідовності:

1. Титульний аркуш
2. Зміст
3. Вступ (чи дійсно обґрунтована актуальність теми дослідження, його мета і завдання).
4. Основний текст (аналіз теоретичного та експериментального підґрунтя у авторському дослідженні). Курсова робота повинна складатися з чотирьох розділів.
5. Висновки
6. Список використаних джерел.
7. Додатки (за необхідністю) і таблиці. Вони обов'язково повинні мати заголовки і порядкові номери; примітки слід розміщувати безпосередньо під таблицями. В тексті статті обов'язково мають бути посилання на ці додатки чи таблиці.

Курсова робота виконується державною мовою.

Всі розділи курсової роботи мають бути викладені у строгій логічній послідовності та бути взаємопов'язаними.

Зміст роботи може бути ілюстрований схемами, таблицями, діаграмами, графіками, малюнками і так далі. Графічному змісту матеріалу за текстом необхідно давати пояснення.

У курсовій роботі використовуються цитати, статистичні матеріали. При цьому необхідно робити посилання (виноска) на джерела вказаних матеріалів. У тексті не повинно бути скорочень слів, за винятком загальноприйнятих.

Курсова робота виконується на папері стандартного формату А4 на одній стороні листа, які зшиваються в теці-швидкозшивачі або переплітаються. Має бути оформлена відповідно до вимог ДСТУ 3008-95 «2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Об'єм курсової роботи - 20-25 сторінок комп'ютерного набору. Шрифт - Times New Roman, 14 кегль; інтервал - 1.

Поля: верхнє і нижнє - 2 см, лівє - 3 см, правє - 1,5 см

У курсовій роботі використовується суцільна нумерація сторінок. Другою сторінкою є зміст роботи. На титульному аркуші номер сторінки не проставляється.

Вступ, кожний розділ, висновки, а також список використаних джерел розпочинаються з нової сторінки. Підрозділи у рамках одного розділу починаються на тій же сторінці, що і закінчився попередній, через пропуск.

Назва розділу набирається заголовними буквами і вирівнюється по центру, крапка не ставиться. Назва підрозділу набирається рядковими буквами і вирівнюється по ширині, крапка не ставиться.

Вимоги до титульного аркушу (Додаток 1)

Т

титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи, на якій міститься інформація про тему курсової роботи, її виконавця, наукового керівника, навчальний заклад, факультет та кафедру.

Приклад оформлення титульного листа наведено у **Додатку 1**.

Вимоги до оформлення змісту

Зміст містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів (параграфів). У тому числі, вступу, розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків

У курсовій роботі на основі одержаних висновків можуть наводитись рекомендації. Рекомендації вміщують після висновків, починаючи з нової сторінки. Текст рекомендації може поділятися на пункти.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 або <http://vak.in.ua/>.

Таблиці і ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) необхідно представляти в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, представлених в додатках) в межах розділу. У правому верхньому кутку над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» з вказівкою її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в розділі курсової тільки одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Примітки до тексту і таблиць, в яких приводять довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному листі декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2....

Якщо є одна примітка, то його не нумерують і після слова «Примітка» ставлять точку.

Ілюстрації (діаграми, малюнки, графіки) позначають словом «Рис», і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, представлених в додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис 1.2 (другий малюнок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі курсовою представлена одна ілюстрація, то її нумерують за загальними правилами.

Політика ставлення до підготовки курсової роботи

1. Активна участь в обговоренні питань внесених до курсової роботи, попередня підготовка за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань курсової роботи .

2. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

3. При виконанні курсової роботи здобувач зобов'язаний дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувач несе відповідальність згідно «Кодексу академічної доброчесної НУЦЗ України».

4. Розподіл балів за виконання завдань курсової роботи

Курсова робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення самостійної роботи в межах 5 семестру.

Чотири розділи курсової роботи складаються з 43 завдань. Відповіді здобувачів на завдання розкривають міру володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою і технологією дій дослідника в межах стандартів наукового експериментування.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні курсової роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 100 балів):

Сума балів за правильне виконання завдань чотирьох розділів курсової роботи складає 86 бали, оформлення 4 бали, дослідницька активність оцінюється в 10 балів. Вага одного правильно вирішеного завдання (підпункту) складає 2 бали:

2 бали – відповідь вірна;

1 бал – відповідь частково вірна ;

0 балів – відповідь не вірна.

Оцінювання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця 4.1

Оцінювання компетентності здобувачів у виконанні курсової роботи за різними шкалами

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Закінчена та оформлена курсова робота здається здобувачем на перевірку викладачу-керівнику. Подаються повні розкриті відповіді на поставлені питання. Оцінка за курсову роботу може бути знижена у випадку:

- виконано не той варіант курсової роботи;
- завдання виконане з порушенням вимог до нього;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань;

При оцінюванні враховується:

- обґрунтованість вибору матеріалу, повнота його розкриття;
- зміст і форма відповідей на запитання;
- уміння демонструвати у роботі власну дослідницьку позицію;
- ступінь самостійності, оригінальність роботи;
- якість виконання і оформлення роботи.

5. Інформація щодо статусу курсової роботи в навчальному процесі

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус	Курсова робота	
Рік підготовки	3-й	3-й
Семестр	6-й	6-й
Обсяг роботи:		
в кредитах ЄКТС	1	1
самостійна робота (годин)	30 год.	30 год.
Поточний контроль	Індивідуальні консультації, презентація	
Підсумковий контроль	залік	

Курсову роботу з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» виконують здобувачі вищої освіти, які навчаються за першим бакалаврським рівнем вищої освіти, спеціальністю 0.53 «Психологія», за освітньо-професійною програмою «Психологія».

Метою курсової роботи є закріплення і поглиблення знань, отриманих здобувачами в курсі «Експериментальної психології», розвиток навичок підготовки та оформлення курсових робіт, вдосконалення власних поняттєвих засобів і техніки їх використання.

Місце курсової роботи за логікою засвоєння освітньої компоненти

Пререквізити: знання філософії та засади логіки, загальної психології, психодіагностики, математичних методів в психології, психології здоров'я та психосоматика

Постреквізити: основи соціально-психологічної реабілітації, навчальна практика, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

Необхідні компетентності та запрограмовані результати підготовки здобувача

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» написання курсової роботи з «Експериментальної психології» и повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР 5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР 6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР 7
Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.	ПР 8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР 9

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність бути критичним і самокритичним	ЗК5
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ЗК6
Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ЗК7
Навички міжособистісної взаємодії	ЗК8
Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.	СК5
Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.	СК6
Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	СК7
Здатність дотримуватися норм професійної етики.	СК10

6. Список використаних джерел

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій / О. І. Бондарчук. – К.: МАУП, 2003. – 120 с.
2. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник / В. В. Горбунова. – К.: «ВД «Професіонал», 2007. – 208 с.
3. Галян О. І. Експериментальна психологія / О. І. Галян – К.: «Академвидав», 2012. – 400 с.
4. Грибенюк Г. С. Експериментальна психологія: курс лекцій / Г. С. Грибенюк. – Черкаси, 2017. – 261 с.
5. Грибенюк Г. С. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / [М.В. Фомич, С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталю. – Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. – 120 с.
6. Грибенюк Г.С. Методичні вказівки з організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» / Г.С. Грибенюк. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – 32 с.
7. Грибенюк Г.С. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Експериментальна психологія» / Г.С. Грибенюк. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – 24 с.
8. Грибенюк Г. С. Психолого-педагогічне забезпечення дисципліни (практикум) навчально-методичний посібник/ Г. С. Грибенюк. – ЧПБ НУЦЗ України, 2017. – 58 с.
9. Грибенюк Г. С. Психологічна підготовка: курс лекцій / Г. С. Грибенюк. – Черкаси: ЧПБ НУЦЗ України 2015. – 200 с.
10. Грибенюк Г. С. Особистість курсанта: методики визначення мотиваційної готовності: навчально-методичний посібник / Г. С. Грибенюк. – ЧПБ НУЦЗ України, 2015. – 102 с.
11. Жарких Ю. С., Лисоченко С. В., Сусь Б. Б., Третяк О. В. Комп'ютерні технології в освіті : навч. посібн. / Ю. С. Жарких, С. В. Лисоченко, Б. Б. Сусь, О. В. Третяк. – К.: Видавничополіграфічний центр "Київський університет", 2012. – 239 с.
12. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей / В. О. Климчук. – К.: Освіта України. – 2009. – 288 с.

13. Ковальчук З. Я. Історія психології: курс лекцій. Частина 2: для студентів спеціальностей «Психологія», «Практична психологія» / З. Я. Ковальчук. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 344 с.
14. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів / А. Є. Конверський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.
15. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / О. В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
16. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія Підручник / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
17. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус) / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К.: МАУП, 2002. – 128 с.
18. Москалець В. П. Психологія особистості: навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 262 с.
19. Наказ МОЗ України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. посттравматичний стресовий розлад.
20. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с
21. Постанов Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
22. Постанова Кабінету Міністрів України № 1338 від 28.11.2022 р. «Деякі питання надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-%D0%BF#Text>
23. Руденко В. М. Математична статистика. Навч. посіб. / В. М. Руденко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
24. Романенко О. В. Експериментальна психологія/ О. В. Романенко. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 146 с.
25. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл. з англійської; упор. та наук. ред. Леся Підлісецька. (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. – 112 с.
26. Телейко А. Б. Математико-статистичні методи в соціології та психології : Навч. посіб. / А. Б. Телейко. – К.: МАУП, 2007. – 424 с.
27. Фетісов В. С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. / В. С. Фетісов – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 140 с.

Допоміжна:

1. Боснюк В. Ф. Математичні методи в психології / В. Ф. Боснюк. – Х., 2016. – 56 с.
2. Грибенюк І. Г., Темченко Ю. Г., Грибенюк Г. С. Прогноз на успішність діяльності в екстремальних умовах / І. Г. Грибенюк., Ю. Г. Темченко, Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – №1 (59). – С. 42 - 50.
3. Грибенюк Г. С. Самосуб'єктне регулювання та змінні його дослідження у рятувальників / Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2020. – №2 (53). – С. 44 -49.
4. Грибенюк Г. С. Психологічна класифікація спеціальностей оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України / Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2019. – №2 (40). – С. 46 -53.
5. Mayrhofer Roland, Kuhbandner Christof, Lindne , Corinna The Practice of Experimental Psychology: An Inevitably Postmodern Endeavor / Roland Mayrhofer, Christof Kuhbandner, Corinna Lindne. – Режим доступу: <https://https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.612805/full>

Інформаційні ресурси

1. Жарких Ю. С. Комп'ютерні технології в освіті: навч. посібн. / Ю. С. Жарких, С. В. – К.: "Київський університет", 2012. – 239 с. – Режим доступу: <http://iht.univ.kiev.ua/books-ih/comp-tech-osvita.pdf>
2. Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної Академії педагогічних наук України – Режим доступу: <http://psychology-naes-ua.institute/info/264/>
3. Види програм для аналізу даних анкети – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=SfmpTQ_5YaI
4. Oxford Department of Experimental Psychology – Режим доступу: <https://www.psy.ox.ac.uk/>
5. Scientific American – Режим доступу: <https://www.scientificamerican.com/>
6. Frontiers Psychology – Режим доступу: [https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=The%20aim%20of%](https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=The%20aim%20of%20)

7. Додатки

Додаток 1

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
 ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

КУРСОВА РОБОТА
 З «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»
 (назва дисципліни)

Проведення повторного дослідження за

ТЕМОЮ: _____
 _____

Студента 4-го курсу 1 групи
 Трембовецького В.В.
 за першим бакалаврським рівнем вищої
 освіти
 спеціальності 053 «Психологія»

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
 Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Варіант	Дисертаційне дослідження
1.	Косолапов О. М. Психологічна корекція професійних страхів у працівників рятувальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. М. Косолапов. – Х., 2015. – 247 с.
2.	Неурова А. Ш. Психологічні особливості емоційної стійкості рятувальників: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / А. Ш. Неурова. – Івано-Франківск, 2016. – 398 с.
3.	Садковий В. П. Особливості прояву посттравматичних стресових розладів у працівників пожежно-рятувальних підрозділів мнс України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О В. П. Садковий. – Х., 2005. – 224 с.
4.	Пенькова Н. Є. Психологічна готовність військовослужбовців національної гвардії України до службово-бойової діяльності у процесі проведення антитерористичної операції: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Н. Є. Пенькова. – Х., 2015. – 245 с.
5.	Склень О. І. Психологічні особливості поведінкових стратегій подолання стресу в професійній діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. І. Склень. – Х., 2008. – 199 с.
6.	Приходько Ю. О. Психологічні чинники успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників МНС України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Ю. О. Приходько. – Х., 2008. – 340 с.
7.	Кучеренко Н. С. Психологічне забезпечення службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Н. С. Кучеренко. – Х., 2016. – 255 с.
8.	Кравченко К. О. Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців-учасників антитерористичної операції: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / К. О. Кравченко. – Х., 2017. – 249 с.
9.	Хілл Т. О. Емоційний інтелект у системі формування ситуативної психологічної готовності у майбутніх фахівців управління повітряним рухом: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Т. О. Хілл. – Х., 2016. – 211 с.
10.	Борисюк О. М. Психологічні особливості розвитку управлінської компетентності у майбутніх офіцерів національної поліції України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. М. Борисюк. – Х., 2017. – 314 с.

11.	Кабанцева А. В. Психодіагностика надійності професійної діяльності водіїв пасажирського автотранспорту : дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / А. В. Кабанцева. – Х., 2019. – 263 с.
12.	Тимченко В. О. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції : дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / В. О. Тимченко. – Х., 2017. – 273 с.
13.	Миронець С. М. Негативні психічні стани та реакції працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України в умовах надзвичайної ситуації: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / С.М. Миронець. – Х., 2007. – 180 с.
14.	Мельник О. В. Вікові особливості адаптації учасників бойових дій до умов мирного життя : дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. В. Мельник. – Х., 2019. – 258 с.
15.	Колосович О. С. Психологічні особливості службової взаємодії офіцера з неформальними лідерами військового підрозділу: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. С. Колосович. – Х., 2015. – 231 с.
16.	Поканевич О. А. Формування психологічної готовності до професійної діяльності у майбутніх пожежних-рятувальників: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. А. Поканевич. – Х., 2019. – 279 с.
17.	Сервачак О. В. Психологічне забезпечення масових спортивних заходів на великих стадіонах: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. В. Сервачак. – Х., 2016. – 248 с.
18.	Михлюк Е. І. Психологічні особливості професійно зумовлених акцентуацій рятувальників: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Е. І. Михлюк. – Х., 2016. – 209 с.
19.	Литвинчук М. Ю. Формування психологічної готовності до професійної діяльності у майбутніх пожежних-рятувальників: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.01 – «Загальна психологія, історія психології» / М. Ю. Литвинчук. – К., 2018. – 288 с.
20.	Євсюков О. П. Психологічне прогнозування професійної надійності фахівців аварійно-рятувальних підрозділів МНС України: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. П. Євсюков. – Х., 2007. – 190 с.
21.	Гонтаренко Л. О. Професіографічний аналіз діяльності працівників чергово-диспетчерської служби екстреного виклику МНС України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Л. О. Гонтаренко. – Х., 2008. – 219 с.
22.	Колесніченко О. С. Психологічна готовність працівників МНС України до професійної діяльності в екстремальних умовах: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих

	умовах» / О. С. Колесніченко. – К., 2011. – 238 с.
23.	Овсяннікова Я. О. Соціально-психологічний тренінг як засіб відновлення психологічної стійкості рятувальників МНС України: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Я. О. Овсяннікова. – Х., 2009. – 237 с.
24.	Олійников О. А. Формування професійної Я-концепції рятувальників: дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. А. Олійников. – Х., 2009. – 251 с.

Розробник:
 професор кафедри психології
 діяльності в особливих умовах
 доктор психологічних наук, професор

Геннадій ГРИБЕНЮК